

VILNIAUS UNIVERSITETO CENTRINĖS AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS 2024 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Vilniaus universiteto Centrinė akademinės etikos komisija (toliau – Komisija) yra nepriklausoma Vilniaus universiteto (toliau – Universitetas) akademinės savivaldos institucija, sudaryta vadovaujantis Vilniaus universiteto statutu ir savo veikloje besivadovaujanti Vilniaus universiteto senato (toliau – Senatas) patvirtintais Vilniaus universiteto akademinės etikos kodeksu (toliau – Akademinės etikos kodeksas) ir Komisijos nuostatais. Komisija pagal kompetenciją nagrinėja skundus ir kreipimusis dėl akademinės etikos pažeidimų ir aiškina savo nuostatus bei Akademinės etikos kodeksą, jų taikymo ir turinio niuansus.

2024 metais veiklą baigė vykdyti 2021 m. sudaryta Komisija, o Senatas 2024 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. SPN-61 „Dėl Vilniaus universiteto centrinės akademinės etikos komisijos sudėties patvirtinimo“ sudarė Komisijos sudėtį naujai 3 metų kadencijai. Kaip ir praėjusioje kadencijoje, Komisijai toliau vadovauja pirmininkė doc. dr. Vīgita Vėbraitė (Teisės fakultetas), o ilgametę pirmininkės pavaduotoją doc. dr. Mariją Jakubauskienę šioje pozicijoje pakeitė doc. dr. Aleksej Burov (Filologijos fakultetas). Šiuo metu kiti Komisijos nariai yra doc. dr. Tatjana Kochanė (Chemijos ir geomokslų fakultetas), prof. dr. Diana Ramašauskaitė (Medicinos fakultetas), asist. dr. Darius Ruželė (Ekonomikos ir verslo administravimo fakultetas) ir studentų atstovai Eglė Gaučaitė, Ugnė Ščesnovičiūtė ir Eivinas Zableckas ([Komisijos sudėtis ir kontaktai](#) skelbiami Universiteto interneto puslapyje).

Vadovaujantis Komisijos nuostatais, svarbiausia Komisijos veiklos sritis – ginčų dėl akademinės etikos sprendimas ir skundų dėl kamieninių akademinių padalinių akademinės etikos komisijų priimtų sprendimų nagrinėjimas. 2024 metais Komisija posėdžiavo 4 kartus ir priėmė 5 sprendimus dėl gautų kreipimųsi ar skundų: 1 iš jų buvo gautas iš Universiteto akademinių darbuotojų, 2 iš Universiteto studentų ir 2 iš išorės subjektų (ne Universiteto darbuotojų ar studentų). Į Komisiją 3 kartus kreiptasi su prašymu nagrinėti ginčą pirmąja instancija ir 2 sykius Komisijai teikti skundai dėl kamieninių akademinių padalinių komisijų priimtų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo patikrinimo. Komisija tenkino 1 iš 5 išnagrinėtų skundų ir kreipimųsi. Taip pat vieną kartą skundas buvo netenkintas ir 3 kartus Komisija atsisakė skundus nagrinėti. Atsisakymą nagrinėti gautus skundus ir kreipimusis lėmė skirtingos priežastys: jie buvo pateikti ne pagal kompetenciją, nepagrįsti, o sykių sprendimą nenagrinėti kreipimosi lėmė tai, kad iš esmės analogiškos aplinkybės jau buvo išnagrinėtos administracine tvarka bei kitų Universitete veikiančių darinių.

Bendras Komisijos priimtų sprendimų skaičius stabiliai lieka panašus kaip pastaraisiais metais (2022 ir 2023 metais Komisija gavo ir išnagrinėjo po 6 skundus ir kreipimusis). Komisija nagrinėjo kreipimusis ir skundus dėl bendravimo (įskaitant elektroninėje erdvėje) etikos pažeidimų, galimai neetiško studentų pasiekimų vertinimų aptarimo su trečiaisiais asmenimis, darbuotojui aktualios informacijos nusiėpimo.

Komisijos atlikta padalinių akademinės etikos komisijų apklausa parodė, kad praėjusiais metais padalinių akademinės etikos komisijose taip pat nagrinėta sąlyginai nedaug – iš viso 35 – įvairaus pobūdžio kreipimaisi, iš kurių 21 (60 proc.) pateikė darbuotojai, 12 – studentai ir 2 - kiti asmenys. Pažymėtina, kad penkių kamieninių akademinė padalinių akademinės etikos komisijose 2024 metais nebuvo nagrinėjama nei vieno kreipimosi. Padalinių komisijos sprendė klausimus, susijusius su akademinio sąžiningumu, plagiatu, dėstytojų neetišku elgesiu paskaitų ar atsiskaitymų metu, galimai neleistinu dirbtinio intelekto priemonių naudojimu, emociniu smurtu, konfliktų kurstymu, bendruomenės narių diskriminavimo ar žeminimo atvejais. Komisijos tenkino 22 iš 35 nagrinėtų skundų ir kreipimūsi. Šio rodiklio palyginimas su Komisijos gautų skundų dėl padalinių komisijose priimtų sprendimų skaičiumi leidžia daryti išvadą, kad apeliantai iš esmės buvo patenkinti padalinių komisijų priimtais sprendimais ir bent pagrįstumo ir teisėtumo požiūriū jų skūsti absoliučia dauguma atvejū nematė poreikio.

Apibendrinama praėjusių metų savo sprendimus ir padalinių komisijų apklausos metu gautą informaciją, Komisija atkreipia dėmesį į šiuos svarbiausius Akademinės etikos kodekso ir Komisijos nuostatų taikymo aspektus, aktualius tolesnei praktikai:

1. Vis aktualesnis tampa su dirbtinio intelekto priemonių naudojimo teisėtumu susijusių klausimų sprendimas. Nors 2024 m. balandžio 16 d. Vilniaus universiteto senatas patvirtino Akademinės etikos kodekso pakeitimus, kuriais detalizuotas neleistinas tokiomis priemonėmis generuotų idėjų pateikimas kaip savo studijų pasiekimų vertinimo procese bei neleistinas šio pobūdžio technologinių priemonių panaudojimo neatskleidimas kaip pagrindai konstatuoti akademinės etikos pažeidimą, o praėjusių metų birželio 18 dieną patvirtintos ir Dirbtinio intelekto naudojimo Vilniaus universitete gairės, padalinių akademinės etikos komisijos susiduria su sunkumais nagrinėdamos šiuos sąlyginai naujos srities galimus akademinės etikos pažeidimus. Pažymima, kad trūksta bendros praktikos ir iš dalies žinojimo, kurie būtini nagrinėjant tokio pobūdžio akademinės etikos pažeidimus ir juos konstatuojant. Šiuos klausimus Komisija ketina apsvarstyti ir apibendrinti planuojamų susitikimų su padalinių akademinės etikos komisijomis metu, tačiau reikalingas ir kitų bendruomenės narių, šios srities ekspertų, galbūt ir valdymo organų įsitraukimas formuojant bendrą susijusių klausimų

sprendimo praktiką ir pagal poreikį operatyviai tikslinant šios srities teisinį reglamentavimą Universitete ar siūlant ir rekomenduojant su dirbtiniu intelektu susijusius klausimus sprendžiant taikytinas priemones ir sprendimus.

2. Komisija pažymi, kad vis dar aktuali yra akademinės etikos komisijų kompetencijos, jos atskyrimo nuo kitų Universitete veikiančių darinių kompetencijų problema, kurią patvirtina nemažas kreipimūsi, kuriuos atsisakyta nagrinėti kaip pateiktus ne pagal kompetenciją arba kuriuos nutarta perduoti nagrinėti kitiems dariniams (komisijoms, administracijai) skaičius. Šiuo tikslu Komisija savo sprendimuose, kuriuos nuasmenintus skelbia viešai, ir akademinės etikos praktikos aiškinimuose planuoja pasisakyti išsamiau nei iki šiol, tą savuose sprendimuose rekomenduoja daryti ir padalinių akademinės etikos komisijas. Kartu Komisija pažymi, kad akademinės etikos komisijos negali imtis nagrinėti iš esmės ir tų aplinkybių, dėl kurių jau yra pasisakiusios ankstesniuose savo sprendimuose arba kuriuos išsamiai tuo pačiu atžvilgiu jau yra išnagrinėjusios kitos Universitete veikiančios komisijos ir dariniai. Pakartotinis jau išnagrinėtų klausimų svarstymas tuo pačiu aspektu akademinės etikos komisijose yra negalimas.

3. Nagrinėdama vieną iš kreipimūsi, Komisija išsamiai pasisakė dėl Akademinės etikos kodekso 7.10 papunkčio („Bendruomenės narių tarpusavio santykių principus pažeidžia kiti veiksmai, kuriais žeminamas bendruomenės vardas“) taikymo. Komisija pažymėjo, kad ši nuostata apibrėžia galimybę konkrečioje situacijoje konstatuoti Akademinės etikos kodekso pažeidimus už konkrečiai kodekse neįvardintas, tačiau komisijos vertinimu bendruomenės narių tarpusavio bendravimo principus pažeidžiančias veiklas. Tai reiškia, kad norint konstatuoti Akademinės etikos kodekso 7.10 papunkčio pažeidimą, jį būtina aiškiai pagrįsti ir motyvuoti, nurodant, kurie konkretūs veiksmai pažeidė Akademinės etikos kodeksą ir pagrindžiant tokią komisijos nuomonę argumentais. Atsižvelgiant į tai, konkrečiu nagrinėtu atveju Komisija konstatavo, kad skundžiamame sprendime nebuvo pateikta argumentacija, kurie konkretūs veiksmai ir kodėl padalinio akademinės etikos komisijos buvo pripažinti žeminančiais bendruomenės nario vardą ir kartu pažeidžiančiais akademinę etiką. Atsižvelgiant į nepakankamą pagrįstumą ir motyvaciją, Komisija nutarė iš dalies tenkinti pareiškėjo skundą ir pakeisti skundžiamą Padalinio komisijos sprendimą panaikinant jo dalį dėl Akademinės etikos kodekso 7.10 papunkčio pažeidimo. Šios nuostatos kontekste Komisija pažymi, kad priimto sprendimo argumentacijos, išsamumo trūkumas lieka bene pagrindine priežastimi, dėl kurios padalinių akademinės etikos komisijų priimti sprendimai yra skundžiami, o skundai iš dalies ar visa apimtimi tenkinami bei ragina šiam aspektui skirti didesnę dėmesį rengiant sprendimus.

4. Komisija taip pat pažymi, kad kolegiškas ir pagarbus bendravimas ir mandagus, etiškas nuomonės reiškimas yra skatintinos vertybės bendraujant Universiteto bendruomenės nariams, todėl kiekvienas bendruomenės narys turėtų apgalvoti ir pasirinkti tinkamiausią formą savo nuomonei išreikšti laisvai ir nesuvaržytai, tačiau kartu ir neįžeidžiant kitų bendruomenės narių bei nesudarant sąlygų tarpusavio konfliktams vystytis. Tokio bendravimo modelio ir vertybių skatinimas taip pat yra akademinės etikos komisijų priedermė, kurios siekiant akademinės etikos komisijoms siūloma didesne apimtimi prisidėti prie gerųjų bendravimo praktikų sklaidos, o priimant sprendimus įvertinti ne tik akademinės etikos pažeidimo konstatavimo, bet ir ginčo šalių susitaikymo, rekomendacijų joms teikimo galimybes. Šiam aspektui savo veikloje didesnę dėmesį skirs ir Komisija.

Šalia skundų ir kreipimūsi nagrinėjimo Komisija toliau vykdė veiklas, susijusias su akademinės etikos gerųjų praktikų sklaida. Šiuo tikslu Komisijos nariai dalyvavo spalio mėnesį Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos organizuotoje universitetų etikos komisijų atstovų konferencijoje, kur susipažino ir pasidalino su kitų šalies universitetų etikos komisijų nariais jų veiklos realijomis ir praktikos pavyzdžiais. Praėjusių metų gruodžio 3 dieną Komisijos nariai savo iniciatyva susitiko su naująja LR akademinės etikos ir procedūrų kontroliere Reda Cimpmperman, susipažino su kontrolieriaus tarnybos planuojamomis apklausomis, rengiamomis gairėmis ir kitomis veiklomis, apsikeitė nuomonėmis dėl tolesnio bendradarbiavimo ir dažniausiai sutinkamų akademinės etikos srities problemų sprendimo.

Šiais metais Komisija planuoja didesnę dėmesį skirti bendravimui ir bendradarbiavimui su padalinių akademinės etikos komisijomis, Universiteto studentų atstovybe, aktyviau veikti akademinės etikos prevencijos įgyvendinimo srityje. Yra planuojama tam tikru būdu aiškiai atvaizduoti, kaip galima kreiptis dėl galimai padaryto akademinės etikos pažeidimo, kaip atskirti akademinės etikos komisijų ir kitų komisijų kompetenciją. Be to, planuojama diskutuoti, ar nevertėtų akademinėi etikai dėmesio skirti jau studentų integracijos universitete renginiuose, kaip apie akademinę etiką daugiau informuoti pirmakursius.

Išsami informacija apie Komisijos veiklą, jos ataskaitos, nuasmeninti sprendimai, kitos naudingos nuorodos yra skelbiami viešai Universiteto interneto puslapyje. Interneto svetainės [Akademinės etikos](#) skiltyje taip pat viešinami Komisijos veiklai aktualūs teisės aktai, padalinių akademinės etikos komisijų kontaktai ir kita naudinga informacija. Artimiausiu metu šioje Universiteto svetainės skiltyje numatoma viešinti ir akademinės etikos praktikos banką – glaustą susistemintą iš Komisijos veiklos praktikos išplaukiančią informaciją ir apibendrinimus

įvairiais Akademinės etikos kodekso ir akademinės etikos komisijų nuostatų taikymo klausimais.

Komisijos pirmininkė

doc. dr. Vīgita Vėbraitė

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Teisėkūros skyrius, Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	VILNIAUS UNIVERSITETO CENTRINĖS AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS 2024 METŲ VEIKLOS ATASKAITA
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-01-23 Nr. (1.14 E) 15900-KT-18
Adresatas	–
Dokumentą pasirašė	Docentė Vigita Vėbraitė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-01-23 09:13:50
Registratorius	Vyresnysis teisininkas Linas Gelūnas
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-01-23 09:27:12
Dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	2025-01-23 atspausdino Vyresnysis teisininkas Linas Gelūnas

Nuorašas tikras
Vilniaus universitetas
2025-01-23